

СТАТТЯ 233

КЗпП УКРАЇНИ У СПОРАХ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ З ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Марія Доник

На перший погляд здавалося б у чому правова проблема та необхідність застосування ст. 233 КЗпП України у справах адміністративної юрисдикції? Як Кодекс адміністративного судочинства України починаючи з 30 липня 2010 року, так і ч. 1 ст. 233 КЗпП України встановлюють місячний строк звернення до суду у спорах про звільнення.

Дискусійним питанням у вказаних спорах є визначення не самого строку звернення до суду, а порядку його обчислення. Вірніше визначення моменту початку перебігу такого строку.

У ч. 1 ст. 233 КЗпП України чітко визначено, що місячний строк обчислюється з дня вручення особі копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.

Натомість Кодекс адміністративного судочинства України передбачає, що за загальним правилом строк звернення до суду розпочинається з моменту, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Разом з тим, зазначений Кодекс (ч. 3 ст. 99 або ч. 3 ст. 122 залежно від редакції) також передбачає, що іншими нормативно-правовими актами може бути встановлений інший підхід до визначення початку перебігу строку звернення до суду.

Положення ч. 1 ст. 233 КЗпП України вказують на особливий момент, з настанням якого розпочинається перебіг строку звернення до суду з позовом у справах про звільнення, який є відмінним від загального правила, встановленого Кодексом адміністративного судочинства.

Отже, з метою доведення, що строк звернення до суду дотриманий, позивачам необхідно вказувати дату вручення їм копії наказу про звільнення або видачі трудової книжки, а також спростовувати доводи відповідачів щодо необхідності обчислення такого строку з дати, коли позивачі дізналися або повинні були дізнатися про звільнення з роботи.

На практиці трапляються непоодинокі випадки, коли між датою вручення позивачу одного із зазначених документів та датою, коли він дійсно мав можливість дізнатися про своє звільнення спливає достатньо часу, щоб мати істотний вплив на строк звернення до суду.

Аналогічний висновок щодо особливостей обчислення строку звернення до суду з позовом про поновлення на роботі особи, яка звільнена з публічної служби, викладений у постановах Верховного Суду від 11 квітня 2018 року у справі № 815/4532/16 та від 23 травня 2018 року у справі № 820/7112/15. У вказаних судових рішеннях міститься висновок про те, що **нормами Кодексу адміністративного судочинства України та Кодексу законів про працю України встановлено, що для звернення до суду у справах про звільнення встановлено місячний строк, який обчислюється з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.**

Справедливо буде також зазначити й посилання на ухвалу Верховного Суду від 19 лютого 2018 року у справі №800/378/17 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/72338450>), у якій по іншому вирішено питання можливості застосування ст. 233 КЗпП України, як норми трудового законодавства, у відносинах щодо проходження публічної служби, що регулюються спеціальними законами.

ПЕРЕГЛЯД СУДОВОГО РІШЕННЯ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ АБО ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ (інфографіка)

Олена Коваленко

Підстави для перегляду судового рішення за **НОВОВІЯВЛЕНИМИ** обставинами

Підстави для перегляду судового рішення у зв'язку з **ВИКЛЮЧНИМИ** обставинами

істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи

встановлення вироком суду або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного рішення у цій справі

скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, яке підлягає перегляду

встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане

встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено судове рішення

встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом

Заява може бути подана, якщо з дня набрання законної сили рішення, що переглядається, не пройшло більше 3-х років

Заява може бути подана, якщо з дня набрання законної сили рішення, що переглядається, не пройшло **більше 10-ти років**

Строк подання заяви – **не більше 30 днів**: коли заявник дізнався або повинен був дізнатися про ці обставини / набрання законної сили ухвалою/постановою/рішенням/вироком, які стали підставою для такого звернення

НЕ Є ПІДСТАВАМИ для перегляду рішення суду за **НОВОВІЯВЛЕНИМИ** обставинами

1. переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи
 2. докази, які не оцінювалися судом, стосовно обставин, що були встановлені судом
- Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в разі прийняття нових законів, інших нормативно-правових актів, якими скасовані закони та інші нормативно-правові акти, що діяли на час розгляду справи, не допускається, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність фізичної особи

СУДОВІ ВИТРАТИ

В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Відповідно до ст. 132 КАС України судові витрати складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.

Розмір судового збору, порядок сплати, пільги щодо його сплати, повернення, відстрочення, розстрочення та звільнення від сплати встановлюється Законом України «Про судовий збір».

Ставки судового збору визначені у ст. 4 Закону України «Про судовий збір».

До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати:

на професійну правничу допомогу

ст. 134 КАС України

сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду

ст. 135 КАС України

пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз

ст. 137 КАС України

пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів

ст. 138 КАС України

пов'язані із вчиненням інших процесуальних дій або підготовкою справи до розгляду

ст. 138 КАС України

У редакції КАС України від 15.12.2017 з'явилася процедура попередньої оплати судових витрат (ст. 136 КАС України)

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ

ПРИ
ЗАДОВОЛЕННІ
ПОЗОВУ

Стороні, яка не є суб'єктом владних повноважень

стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень, що виступав відповідачем у справі, або якщо відповідачем у справі виступала його посадова чи службова особа *

Суб'єкту владних повноважень

з відповідача стягуються виключно судові витрати суб'єкта владних повноважень, пов'язані із залученням свідків та проведенням експертиз

ПРИ
ЧАСТКОВОМУ
ЗАДОВОЛЕННІ
ПОЗОВУ

Стороні, яка не є суб'єктом владних повноважень

покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог

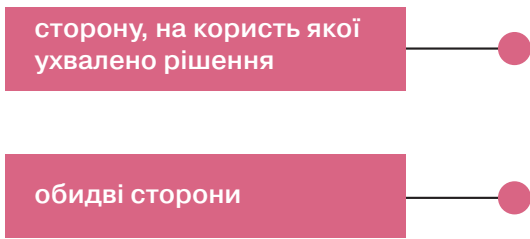
Суб'єкту владних повноважень

проте суд не включає до складу судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами, витрати суб'єкта владних повноважень на правничу допомогу адвоката та сплату судового збору **

* В адміністративних справах щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років», якщо судові рішення ухвалено на користь сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, усі судові витрати, що підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положень цього Кодексу, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету.

** Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року (п.п. 11 п. 16-1 Перехідних положень Конституції України).

ЯКЩО ЗВІЛЬНЕНО ВІД СПЛАТИ СУДОВИХ ВИТРАТ:

ВИТРАТИ КОМПЕНСУЄ:

інша сторона, пропорційно до задоволеної чи відхиленої частини вимог, а інша частина компенсується за рахунок коштів, передбачених Державним бюджетом України, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України

компенсуються за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України

У випадку зловживання стороною чи її представником процесуальними правами або якщо спір виник внаслідок неправильних дій сторони суд має право покласти на таку сторону судові витрати повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору.

Питання про судові витрати може бути вирішене після ухвалення рішення по суті позовних вимог. Для вирішення питання про судові витрати суд призначає судові засідання, яке проводиться не пізніше п'ятнадцяти днів з дня ухвалення рішення по суті позовних вимог. За результатами розгляду цього питання, суд виносить додаткове рішення в порядку, визначеному **ст. 252 КАС України**.

Розподіл судових витрат у разі примирення сторін, відмови позивача від позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду

- якщо спір вирішується шляхом примирення і сторони не дійшли згоди щодо розподілу судових витрат, то кожна сторона у справі несе половину судових витрат;
- у разі відмови позивача від позову понесені ним витрати відповідачем не відшкодовуються, а витрати відповідача за його заявою стягуються із позивача, крім випадків, коли позивач звільнений від сплати судових витрат. Однак якщо позивач відмовився від позову внаслідок задоволення його відповідачем після подання позовної заяви, то суд за заявою позивача присуджує всі понесені ним у справі витрати із відповідача;
- у разі закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду внаслідок необґрунтованих дій позивача відповідач має право заявити вимоги про компенсацію здійснених ним витрат, пов'язаних з розглядом справи.

- чи пов'язані ці витрати з розглядом справи;
- чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору, значення справи для сторін, в тому числі чи міг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес;
- поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи, зокрема, подання стороною явно необґрунтованих заяв і клопотань, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, тощо;
- дії сторони щодо досудового вирішення спору (у випадках, коли відповідно до закону досудове вирішення спору є обов'язковим) та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадію розгляду справи, на якій такі дії вчинялись.

При вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує

ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У РОЗРІЗІ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Артем Марченко

Із набранням чинності нової редакції КАС України кардинально змінився підхід до визначення складу витрат на професійну правничу допомогу та їх відшкодування. На відміну від попередньої редакції процесуального закону, яка обмежувала належні до присудження з суб'єкта владних повноважень витрати на правову допомогу граничним розміром, чинна редакція таких застережень не містить. Водночас, законодавцем було підвищено вимоги до документів, якими підтверджуються та обґрунтовуються понесені учасником справи витрати на правничу допомогу.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 134 КАС України для визначення розміру витрат на правничу допомогу та з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

При цьому, згідно з ч. 5 ст. 134 КАС України розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути

співмірним із:

- 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг);
- 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг);
- 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт;
- 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

Положеннями ч.ч. 6, 7 ст. 134 КАС України передбачено, що у разі недотримання вимог частини п'ятої цієї статті суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами.

Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами.

Отже, склад та розмір витрат на професійну правничу допомогу підлягає доказуванню в судовому процесі – сторона, яка хоче компенсувати судові витрати, повинна довести та підтвердити розмір заявлених судових витрат, а інша сторона може подати заперечення щодо неспівмірності розміру таких витрат. Результат вирішення справи безпосередньо пов'язаний із позицією, зусиллям і участю в процесі представника інтересів сторони за договором. При цьому, надані послуги повинні бути обґрунтованими, тобто доцільність надання такої послуги та її вплив на кінцевий результат розгляду справи, якого прагне сторона, повинно бути доведено стороною в процесі.

Указане правило при вирішенні питання про співмірність заявленої до присудження суми витрат на професійну правничу допомогу сформульовано Верховним Судом та знайшло свій вияв, зокрема, у постановках від 21.03.2018 у справі №815/4300/17 (73021615) та від 11.04.2018 у справі №814/698/16 (73356068).

Крім того, звертаємо увагу, що у своєму рішенні від 01.10.2018 у справі №569/17904/17 (76885538) Верховний Суд зауважив, що на підтвердження здійсненої правової допомоги, необхідно долучати й розрахунок погодинної вартості правової допомоги, наданої у справі, який має бути передбачений договором про надання правової допомоги, та може міститися у акті приймання-передачі послуг за договором.

Розрахунок платної правової допомоги повинен відображати вартість години за певний вид послуги та час, витрачений на: участь у судових засіданнях; вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням; ознайомлення з матеріалами справи в суді тощо.

При цьому вважаємо за необхідне звернути увагу, що зміст ст. 134 КАС України свідчить, що підлягають розподілу судові витрати на професійну правничу допомогу, яка надається саме адвокатами. Згідно ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та

адвокатську діяльність» адвокат – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. Таким чином, вимоги щодо розподілу судових витрат, згідно розрахунку судових витрат, який зроблений позивачем, в частині надання правової допомоги особами, які не є адвокатами не підлягають задоволенню.

Така позиція висловлена Верховним Судом у постанові від 12.09.2018 у справі №810/4749/15 (76397938).

Також у даному рішенні, поряд з іншим, підкреслено на необхідності детального аналізу та вивчення документів, поданих на підтвердження понесених витрат на професійну правничу допомогу, з метою уникнення випадків її присудження за недоцільні, дублюючі одна одну, послуги, які не мали впливу на хід розгляду справи та не потребували спеціальних професійних навиків. Крім того, у даному ж рішенні вказано й про те, що витрати за час перебування адвоката у судовому засіданні повинні підтверджуватися хронометричними даними протоколу судового засідання.

Крім того, згідно з позицією, сформульованою Верховним Судом у постанові від 15.05.2018 у справі №821/1594/17 (74028749) та від 19.10.2018 у справі №813/4989/17 (77248296), для підтвердження та обґрунтування розміру витрат на правничу допомогу необхідне приведення укладених до 15.12.2017 договорів у відповідність до вимог діючого КАС України та доведення відображення фахівцем у галузі права та адвокатом доходів, отриманих від незалежної професійної діяльності, як самозайнятої особи шляхом надання доказів ведення Книги обліку доходів та витрат, затвердженої наказом Міндоходів від 16.09.2013 року № 481 «Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат, яку ведуть фізичні особи - підприємці, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, і фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.10.2013 за №1686/24218.

Разом з тим, варто відзначити, що у своїй постанові від 01.10.2018 у справі №569/17904/17 (76885538) Верховний Суд підкреслив, що у межах встановлення обсягу фактично понесених витрат на правову допомогу та їх відшкодування відповідною стороною у справі не вирішується питання обліку отриманих доходів адвокатом та в подальшому їх оподаткування. У даній справі суд касаційної інстанції відхилив посилання суб'єкта владних повноважень на неподання адвокатом Книги обліку доходів і витрат в якості підстави для відмови у відшкодуванні витрат на правничу допомогу.

.....

¹ час, витрачений у судових засіданнях, має дорівнювати часу фактичної участі представника у судовому засіданні (засіданнях), що повинно бути відображено у протоколі (протоколах) судового засідання

² як вже було підкреслено, позиція Верховного Суду щодо даного питання остаточно не визначена, у зв'язку з чим питання щодо подання адвокатом Книги обліку доходів та витрат залишається відкритим. Із останньою практикою Верховного Суду Ви завжди маєте можливість ознайомитися на сайті Шостого апеляційного адміністративного суду за посиланням <https://baas.gov.ua/ua/proekty/pravovi-pozytsii-verkhovnoho-sudu.html>

.....

Над номером працювали:

Головний редактор – Артем Марченко;
Автори, редактори – Ірина Герасименко, Марія Доник, Олена Коваленко
Літературна редакторка – Ольга Шкіль; Дизайн і верстка – Тамара Борисова
Засновник – Шостий апеляційний адміністративний суд

Отже, з урахуванням викладених вище позицій суду касаційної інстанції, вважаємо навести орієнтовний перелік документів, необхідних для підтвердження понесення витрат на професійну правничу допомогу:

- договір про надання правової допомоги;
- розрахунок платної правової допомоги, який повинен відображати вартість години за певний вид послуги та час витрачений на: участь у судових засіданнях¹; вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням; ознайомлення з матеріалами справи в суді тощо;
- акт приймання-передачі послуг за договором;
- документи, що свідчать про оплату гонорару та інших витрат, пов'язаних із наданням правової допомоги, оформлені у встановленому законом порядку;
- у випадку надання професійної правничої допомоги самозайнятою особою - докази ведення нею Книги обліку доходів та витрат².

